

การพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

The Development of a Library for Learning Context of Early Childhood

เสกสรร มาตวังแสง¹

Seksan Madwungsang¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กนักเรียน ชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกุล) สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 1 ห้อง รวม 18 คน ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์ แบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ (1) วรรณกรรมสำหรับเด็ก (2) บรรยากาศส่งเสริมการอ่าน (3) สื่อภาษา (4) กิจกรรมการอ่าน และ (5) กิจกรรมประกอบการอ่าน โดยมีกระบวนการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ขั้นเรียนรู้วรรณกรรม ระยะที่ 2 ขั้นสร้างประสบการณ์อ่าน และระยะที่ 3 ขั้นทบทวนและนำเสนอ

2. ผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถในการอ่านและคะแนนพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้ ประกอบด้วย งานเขียน งานกระดาษ งานปั้น

คำสำคัญ: ห้องสมุด, การเรียนรู้, ปฐมวัย

¹ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกุล) สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี

¹ Expert Level Teachers, Watnemsuttawas Municipal School, Department of Education, Chonburi Town Municipality
Corresponding Author E –mail : 65920328@go.buu.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop a library for learning context of early childhood and 2) assess the effectiveness of providing learning experiences for early childhood at the library. The research sample consisted of 18 boys and girls, aged 5 to 6 years, who attended Watnarnsutthawas Municipality School (Suttipongprachanukul) in Chonburi Town Municipality during the second semester of the 2020 academic year. The experiment was conducted over a span of 8 weeks, with sessions held 5 days a week, totaling 40 sessions. The research instruments included lesson plans, tests assessing the reading abilities of early childhood learners, and an observation form for monitoring their library usage behavior. This study utilized a One Group Pretest-Posttest Design and analyzed the data using mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. A library suitable for early childhood learning consists of five components: (1) children's literature, (2) reading atmosphere, (3) language material, (4) reading activities, and (5) supplementary reading activities. The organization of learning experience at the library were divided into three phases: phase 1, literature learning; phase 2, creating reading experiences; and phase 3, reviewing and presenting.

2. The results of learning experiences at the library showed that early childhood learners' reading abilities and their library usage behavior were higher than before the experiment. The children's works during the learning process included writing, paper-based and molding activities.

Keywords: Library, Learning, Early Childhood

บทนำ

การศึกษาเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านทั้งทักษะ คุณลักษณะ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาคนให้มีคุณภาพการศึกษาดีนับเป็นฐานที่แข็งแรงทางสังคม ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย เด็กทุกคนมีพัฒนาการรอบด้านตามวัยอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตที่ส่งผลถึงพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กในวัยนี้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ของประเทศ ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังคำกล่าวของ ศ.ดร.เจมส์ เจ. เอคแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ปี พ.ศ. 2542 ที่ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น.1) เพราะเป็นช่วงอายุในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสูงสุด ซึ่งหากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย โอกาสทองของการพัฒนาก็จะไม่หวนกลับมาอีก ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงต้องเตรียมความพร้อมเด็กในการเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิต ให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย

ภาษาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้โลกรอบตัวของเด็กตั้งแต่เกิดและสำคัญสำหรับชีวิตเด็กเป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กต้องเรียนรู้ภาษาและต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนรู้โลกรอบตัว โดยเฉพาะการอ่านเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา เพราะการอ่านเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ เป็นวิธีในการค้นหาความรู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ และใช้ความรู้ที่ได้จากการอ่าน การปลูกฝังการอ่านเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อประโยชน์ให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การอ่านของเด็กปฐมวัยเป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่อง เด็กควรได้รับประสบการณ์ในการอ่านผ่านเรื่องราวประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ ทั้งการอ่านภาพจากหนังสือนิทาน อ่านเครื่องหมาย และอ่านสัญลักษณ์ เด็กจะซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ง่ายและรวดเร็ว การปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กเกิดความคุ้นเคยและเคยชินกับการอ่านหนังสือจนพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่าน กระตุ้นจินตนาการ และความคิดรวบยอด เป็นการพัฒนาศักยภาพสมองผ่านการอ่าน (สถาบันราชานุกูล, 2557, น.1) ซึ่งการเตรียมความพร้อมในการอ่านของเด็กปฐมวัยเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะขึ้นไปเรียนอ่านตามระบบในระดับชั้นประถมศึกษา ดังนั้นการอ่านของเด็กวัยนี้เป็นการเรียนรู้ตัวอักษรอ่านจากรูปภาพ จำสัญลักษณ์ และป้ายคำต่าง ๆ ถ้าหากได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเด็กก็พร้อมที่จะเรียนอ่านต่อไป (ราศี ทองสวัสดิ์, 2556, น. 180-181) โดยประสบการณ์ในการอ่านที่เด็กได้รับควรมีความหลากหลาย เช่น อ่านรูปภาพ อ่านเครื่องหมายสัญลักษณ์ อ่านหนังสือนิทาน ภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสม ซึ่งถ้าครูจะใช้แค่การจัดประสบการณ์ในห้องเรียนยังไม่เพียงพอ ต้องให้เด็กได้มีโอกาสในการค้นคว้าหาความรู้นอกห้องเรียนด้วยตนเองตามความสนใจ ให้เด็กฝึกอ่านพร้อมทั้งเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองแล้วเด็กจะเรียนรู้ได้เอง ดังนั้นการสนับสนุนให้เด็กค้นคว้าจากภายนอกห้องเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็ก ซึ่งสถานที่ใช้ค้นคว้าจากการอ่านได้ดีที่สุดก็คือห้องสมุด ถือเป็นแหล่งรวบรวมหนังสือ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับเด็ก ที่มีบทบาทสำคัญควบคู่กับจัดการศึกษา และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับ

ห้องสมุดเป็นหัวใจของโรงเรียนที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร หนังสือและสื่อในห้องสมุดน่านักเรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการ สร้างความตระหนัก เข้าใจในสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ห้องสมุดจะมี

บทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ช่วยให้เด็กเลือกหนังสือและวัสดุอื่น ๆ ได้ตรงกับความต้องการสอดคล้องกับเรื่องที่เรียน มีบทบาทสำคัญในการขจัดความไม่รู้ของครู นักเรียน ส่งเสริมและกระตุ้นนิสัยให้เด็กรักการอ่าน เพิ่มพูนความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2556) การส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีโอกาสได้เรียนรู้ในห้องสมุดมีความจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นประโยชน์นานับประการ ช่วยให้เด็กรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยเพิ่มเติมความรู้จากเรื่องที่เรียนรู้ในห้องเรียน การออกแบบห้องสมุดให้เกิดประสิทธิผลจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับผู้ใช้ในแต่ละช่วงวัย เพราะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยตั้งแต่วัยตั้งแต่วัยด้อยวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ล้วนมีวิธีการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป รูปแบบการจัดพื้นที่ในห้องสมุด หนังสือในห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องสมุด จึงมีความแตกต่างกันตามพฤติกรรมของผู้ใช้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยออกแบบห้องสมุดที่มีพื้นที่การเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการ พฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งห้องสมุดที่พัฒนาขึ้นไม่ใช่เพียงห้องที่เก็บหนังสืออยู่ในตู้เป็นจำนวนมากมายมหาศาล ไม่ใช่เพียงห้องที่เด็กมาเปิดอ่านหนังสือนิตานแล้วกลับเข้าห้องเรียน แต่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาอย่างอิสระ ใช้หนังสืออย่างอิสระ อ่านหนังสืออย่างอิสระ ได้รับผิชอบดูแลรักษาหนังสือที่เป็นของส่วนรวม ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และเมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการอ่านตามวัย รู้จักมารยาทในการใช้ห้องสมุด และมีนิสัยรักการอ่านหนังสือติดตัวไป

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยทำการออกแบบห้องสมุดที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีสื่อภาษาที่หลากหลายพร้อมด้วยวรรณกรรมที่มีให้อ่านอย่างอิสระ พร้อมทั้งได้ทำกิจกรรมประกอบการอ่านที่หลากหลาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้บริหารนำไปใช้ในการออกแบบห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาของตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ศึกษาองค์ประกอบของห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ออกแบบกระบวนการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 ศึกษาลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

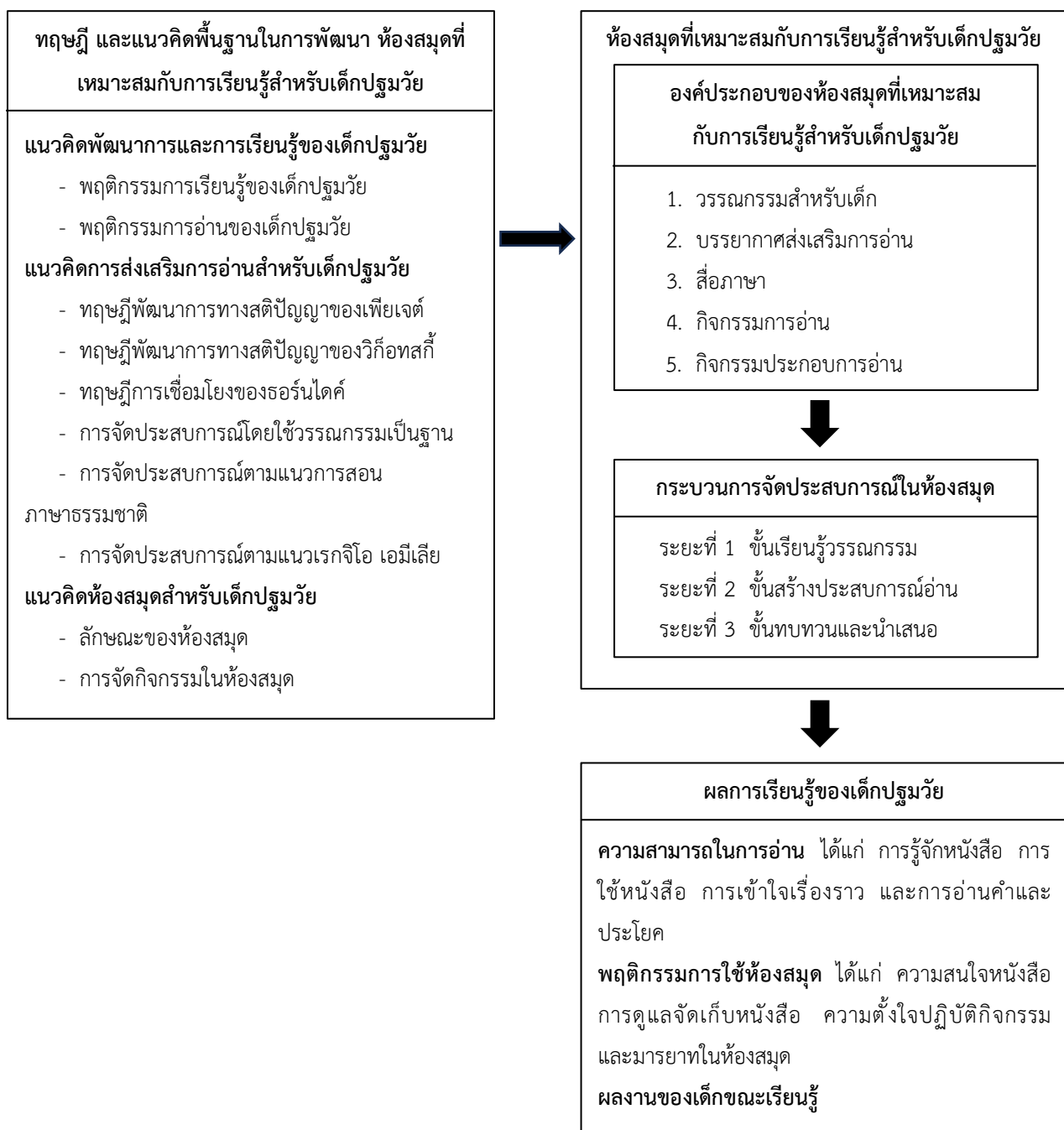
ในการพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (1) แนวคิดพฤติกรรม การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิด ภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและ ความสามารถในการด้านต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กเลือกตามความสนใจ ลงมือ กระทำผ่านสื่อ อุปกรณ์ ผู้ใหญ่ควรเป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้ด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่อิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้และเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน (2) แนวคิดพฤติกรรม การอ่านของ เด็กปฐมวัย โดยปกติเด็กปฐมวัยชอบอ่านหนังสือ แม้ยังอ่านหนังสือไม่ออกก็ชอบอ่านโดยการดูภาพในหนังสือ ซึ่งการอ่านของเด็กจะมีลักษณะในการอ่านหนังสือภาพ นิทาน อ่านอิสระตามลำพัง การอ่านร่วมกัน การปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กเกิดความคุ้นเคยและเคยชินกับการอ่าน หนังสือจนพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่าน (สถาบันราชานุกูล, 2557, น. 1) ซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน ในเด็กปฐมวัยจะแตกต่างกับประถมศึกษาที่มุ่งให้เด็กอ่านหนังสือออกตามหลักไวยากรณ์ แต่เป็นการเตรียมเด็ก ให้พร้อมที่จะขึ้นไปเรียนอ่านตามระบบในระดับชั้นประถมศึกษา

2. กรอบแนวคิดการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ทฤษฎี พัฒนาการทางสติปัญญาของวิกตอร์สกี (Vygotsky) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) (2) แนวคิดรูปแบบการจัดประสบการณ์ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การจัดประสบการณ์โดยใช้ วรรณกรรมเป็นฐาน โดยแนวคิดการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อการสอนอ่านและเขียน จะเกิดขึ้นในบริบทที่ พรั่งพร้อมด้วยหนังสือเต็มไปด้วยการสื่อสารที่มีจุดมุ่งหมาย การจัดประสบการณ์ตามแนวการสอน ภาษาธรรมชาติ โดยการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยเกิดจากการเรียนรู้เป็นองค์รวมทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน (วัฒนา มัคคสมัน, 2560) การจัดประสบการณ์ตามแนวเรกจิโอ เอมีเลีย โดยการเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจาก การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาศิลปะ โอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และ ความต้องการผ่านการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งก็คือภาษาศิลปะ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543)

3. กรอบแนวคิดห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (1) แนวคิดลักษณะของห้องสมุด ซึ่งเป็น สถานที่รวบรวมความรู้ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างเสริมปัญญา ส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการสามารถศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนเลือกหนังสือเสริมความรู้ได้ตรงกับเรื่องที่เรียน ช่วยให้หาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เกิดทักษะในการใช้ห้องสมุด รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (กุหลาบ ปั่นลายนาถ, 2545, น.1-2) โดยห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ควรมีบรรยากาศแวดล้อมที่ดี มีอุปกรณ์ที่เหมาะสม มีบรรณารักษ์ มีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และสื่อประกอบการอ่านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอ มีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี จะทำให้ห้องสมุดกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของห้องสมุด (2) แนวคิดการจัดกิจกรรมในห้องสมุด โดยบรรณารักษ์เป็นผู้กำหนดรูปแบบของ

กิจกรรมเพื่อให้รักการอ่าน เพื่อให้ใช้ห้องสมุดได้ถูกต้อง เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเล่านิทาน สำหรับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัย ควรมี กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มุ่งเน้นทักษะการขีดเขียน การวาดภาพระบายสี การฟังนิทานประกอบ หนังสือ การอ่านหนังสืออย่างอิสระ การฝึกเล่านิทานด้วยตนเอง (วิมล ตันตติภักดิ์ และวรวรรณ เหมชะญาติ, 2562) เพื่อให้นักเรียนสนใจในการอ่าน นอกเหนือจากการอ่านหนังสือในห้องเรียน และเกิดนิสัยรักการอ่าน สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยสามกรอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน แสดงดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนสาขาการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ ครูปฐมวัย บรรณารักษ์ นักวรรณกรรมเด็ก รวม 10 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 คน (2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิพากษ์ประเมินคุณภาพห้องสมุด เครื่องมือทดลองและเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 7 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลัง ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชา นุกูล) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 1 ห้อง รวม 18 คน

2. การพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 การออกแบบและสร้างห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการ วิเคราะห์กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามกรอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน คือ กรอบแนวคิดพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กรอบแนวคิดการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย และกรอบแนวคิดห้องสมุด สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการปฏิบัติ และโดยการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของห้องสมุด 5 ประการ และกำหนดตัวบ่งชี้รายละเอียดองค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ ออกแบบขั้นตอนการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดเพื่อให้เด็กได้เข้าไปเรียนรู้อย่างมีความหมายด้วย กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ชั้นเรียนรู้วรรณกรรม ระยะที่ 2 ชั้นสร้าง ประสบการณ์อ่าน ระยะที่ 3 ชั้นทบทวนและนำเสนอ

2.2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยนำรายการข้อความบ่งชี้องค์ประกอบให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์และประเมิน จัดห้องสมุด ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ทดลองนำร่องใช้ห้องสมุด และปรับปรุงแก้ไข

3. การพัฒนาเครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การออกแบบและสร้างเครื่องมือทดลอง ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับครูที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ ในห้องสมุด ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ และสื่อภาษา โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา คัดเลือกวรรณกรรมเพื่อใช้เดินเรื่องในการจัดประสบการณ์ ออกแบบ เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ออกแบบ และผลิตสื่อภาษา

3.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือทดลอง โดยนำแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นให้ ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์และประเมินคุณภาพ ทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

4. การพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การออกแบบและสร้างเครื่องมือวัด ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับครูที่ใช้ในการวัดและประเมินผลก่อนและหลังเพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด ประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 สร้างแบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบคู่ขนานที่มีโครงสร้างและคำถามเหมือนกัน แยกเป็นชุดที่ 1 (ก่อนทดลอง) และชุดที่ 2 (หลังทดลอง) การทดสอบกระทำโดยการถามคำถามตามขั้นตอนที่ระบุในแบบทดสอบ และมีสื่อประกอบ ได้แก่ หนังสือ นิทาน บัตรคำ บัตรภาพ และสื่ออื่น ๆ โดยครูจะใช้คำถามตามลำดับเหตุการณ์แล้วถามเด็กเป็นระยะ ๆ ให้เด็กแสดงความสามารถตามวัตถุประสงค์ของการทดสอบที่ตั้งไว้ จำนวน 4 ด้าน ๆ ละ 3 สถานการณ์ ได้แก่ การรู้จักหนังสือ การใช้หนังสือ การเข้าใจเรื่องราว การอ่านคำและประโยค กำหนดวิธีการให้คะแนนโดยแบ่งตามระดับการปฏิบัติ / การตอบคำถาม ออกเป็น 3 ระดับ คือ 2, 1, 0 ซึ่งมีกฎเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ดังนี้ คะแนน 2 เมื่อเด็กตอบคำถามได้ถูกต้องด้วยตนเอง, คะแนน 1 เมื่อเด็กตอบคำถามได้ถูกต้องโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และคะแนน 0 เมื่อเด็กตอบคำถามไม่ถูกต้อง

4.1.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการประเมินก่อนและหลังทดลอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) สามระดับ โดยให้คะแนนเป็น 2, 1 และ 0 คะแนน แต่ละระดับมีกฎเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ดังนี้ คะแนน 2 เมื่อเด็กปฏิบัติได้ด้วยตนเองเป็นประจำทุกครั้ง, คะแนน 1 เมื่อเด็กปฏิบัติได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และคะแนน 0 เมื่อเด็กปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยสร้างข้อรายการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ๆ ละ 3 ข้อ รวม 12 ข้อรายการ ได้แก่ ความสนใจหนังสือ การดูแลจัดเก็บหนังสือ ความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม และมารยาทในห้องสมุด

4.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือวัด โดยนำเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน วิพากษ์ และประเมินคุณภาพ ทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ CITC และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ผลปรากฏ ดังนี้

4.2.1 แบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.71 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.45 - 0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.85

4.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.71 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.38 - 0.81 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.87

4.3 จัดทำแบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการทดลองใช้ห้องสมุดกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างความสามารถในการอ่าน คะแนนความแตกต่างพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดก่อนและหลังทดลอง และศึกษาผลของเด็กขณะเรียนรู้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกูล) จำนวน 1 ห้อง รวม 18 คน ตามแบบแผนการทดลอง ดังนี้

2.1 ทดสอบความสามารถในการอ่านและสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัยก่อนทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย (ฉบับก่อนทดลอง) และแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย กับกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ดำเนินการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด โดยทำการทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ๆ ละ 5 ครั้งๆ ละ 60 นาที ในเวลา 14:00 – 15:00 น. ของวันจันทร์ - ศุกร์ รวม 40 ครั้ง

2.3 ทดสอบความสามารถในการอ่านและสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัยหลังทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย (ฉบับหลังทดลอง) และแบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย กับกลุ่มเป้าหมาย

2.4 นำผลงานของเด็กขณะเรียนรู้โดยการเจ้านับความถี่ และศึกษาลักษณะผลงานของเด็กที่สะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะเรียนรู้

2.5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยนำคะแนนจากการทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และวิเคราะห์ลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้ เพื่อสรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่าน และพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทดลอง ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

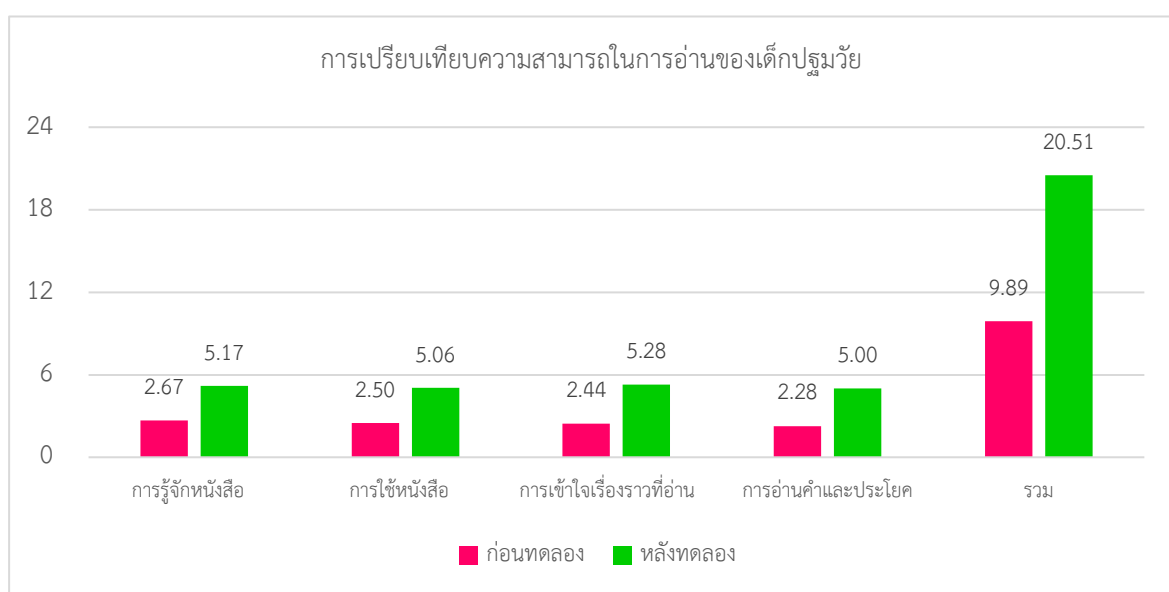
1. ผลการสร้างห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ห้องสมุดมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) วรรณกรรมสำหรับเด็ก (2) บรรยากาศส่งเสริมการอ่าน (3) สื่อภาษา (4) กิจกรรมการอ่าน และ (5) กิจกรรมประกอบการอ่าน โดยมีกระบวนการจัดประสบการณ์ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ขั้นเรียนรู้วรรณกรรม ระยะที่ 2 ขั้นสร้างประสบการณ์อ่าน และระยะที่ 3 ขั้นทบทวนและนำเสนอ

2. ผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังทดลองคะแนนความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยรวมเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ($\mu = 10.62$, $\sigma = 2.03$) ส่วนคะแนนรายด้านเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักหนังสือ ($\mu = 2.50$, $\sigma = 1.25$) ด้านการใช้หนังสือ ($\mu = 2.56$, $\sigma = 0.51$) ด้านการเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน ($\mu = 2.84$, $\sigma = 0.79$) และด้านการอ่านคำและประโยค ($\mu = 2.72$, $\sigma = 0.96$) ปรากฏผล ดังแสดงในตารางที่ 1 และรูปที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย (N = 18)

ความสามารถในการอ่าน	K	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		การเปลี่ยนแปลง	
		μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. การรู้จักหนังสือ	6	2.67	1.08	5.17	1.10	2.50	1.25
2. การใช้หนังสือ	6	2.50	0.86	5.06	0.73	2.56	0.51
3. การเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน	6	2.44	0.70	5.28	0.83	2.84	0.79
4. การอ่านคำและประโยค	6	2.28	1.02	5.00	0.77	2.72	0.96
รวม	24	9.89	3.14	20.51	2.53	10.62	2.03

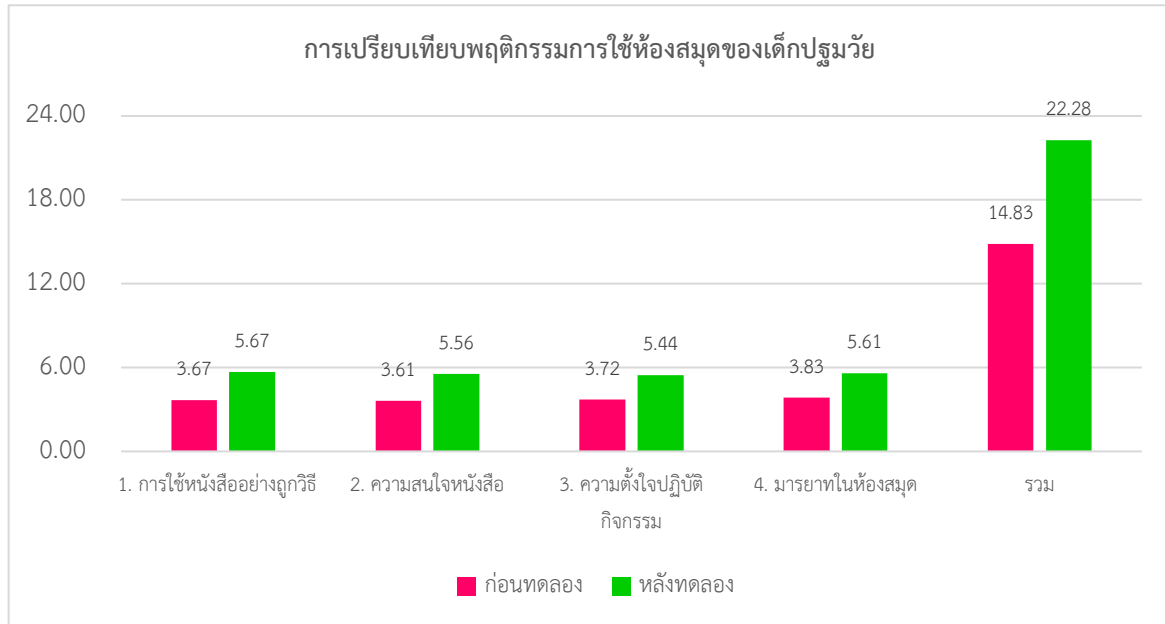

รูปที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย

2.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย พบว่า คะแนนพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ($\mu = 7.45, \sigma = 1.82$) ส่วนคะแนนรายด้านเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน ดังนี้ ด้านความสนใจหนังสือ ($\mu = 2.00, \sigma = 0.69$) ด้านการดูแลจัดเก็บหนังสือ ($\mu = 1.95, \sigma = 0.94$) ด้านความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ($\mu = 1.75, \sigma = 0.89$) และด้านมารยาทในห้องสมุด ($\mu = 1.78, \sigma = 1.82$) ปรากฏผล ดังแสดงในตารางที่ 2 และรูปที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย (N = 18)

พฤติกรรมการใช้ห้องสมุด	K	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		การเปลี่ยนแปลง	
		μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. ความสนใจหนังสือ	6	3.67	0.49	5.67	0.49	2.00	0.69
2. การดูแลจัดเก็บหนังสือ	6	3.61	0.61	5.56	0.62	1.95	0.94
3. ความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม	6	3.72	0.75	5.44	0.62	1.72	0.89
4. มารยาทในห้องสมุด	6	3.83	0.62	5.61	0.50	1.78	0.73
รวม	24	14.83	1.25	22.28	1.07	7.45	1.82

รูปที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย

2.3 ผลการศึกษาลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้

ลักษณะผลงาน	ผลงานที่ปรากฏ
1. งานเขียน	การวาดภาพและขีดเขียนด้วยสีเทียน ดินสอสี สีเมจิก สีน้ำ เด็กจะวาดภาพตามวรรณกรรมที่เด็กอ่าน เช่น วาดภาพหมี วาดภาพมันเทศ วาดภาพปลาตีน พร้อมทั้งเขียนข้อความตามเนื้อเรื่องนิทาน เขียนชื่อเรื่องของนิทาน และการเขียนอิสระในกระเบทราย ซึ่งเด็กจะชอบเล่นและนำหุ่นสัตว์จำลองมาประกอบการวาด
2. งานกระดาษ	การฉีก ตัด ปะ ขยำ กระดาษ เด็กจะตัดกระดาษเป็นรูปมันเทศ ใบมันเทศ กระสอบ การขยำกระดาษเป็นมันเทศ ตัดเป็นถุงเท้าของสัตว์ต่าง ๆ แล้วปะติดลงบนกระดาษเปล่า แล้วเขียนข้อความจากบัตรคำประกอบภาพที่ครูจัดเตรียม
3. งานปั้น	การปั้นดินน้ำมัน ปั้นแป้งโด ปั้นดินเหนียว โดยเด็กจะปั้นสิ่งต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานที่ครูเล่า และจากนิทานที่อยู่ในชั้นหนังสือ เช่น ปั้นมันเทศ ปั้นหมี ปั้นต้นไม้ ปั้นปลา ปั้นคุณตา ปั้นรูปทรงเรขาคณิต แล้วเล่าเรื่องราวตามนิทาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสร้างห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย องค์ประกอบของห้องสมุด และกระบวนการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งได้มาจากการศึกษาข้อมูลจากการปฏิบัติโดยการสังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็ก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาข้อมูลจากการประมวลเอกสารโดยทฤษฎี และแนวคิดพื้นฐาน ได้แก่ แนวคิดพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แนวคิดการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย และแนวคิดห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัย แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของห้องสมุด 5 ประการ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 วรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยวรรณกรรมที่จัดในห้องสมุดต้องมีความหลากหลาย ทั้งหนังสือนิทาน หนังสือนิทานเล่มใหญ่ หนังสือภาพ สารานุกรม เนื้อหาในวรรณกรรมต้องเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้รับทั้งความรู้และคุณธรรมที่สอดแทรกในเนื้อเรื่องที่อ่าน โดยครูควรผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนวรรณกรรมให้สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กเรียนในห้องเรียน ซึ่งวรรณกรรมที่ดีจะทำให้เด็กอยากหยิบขึ้นมาอ่าน เมื่อเด็กอ่านหนังสือนิทานบ่อย ๆ จะทำให้เด็กรักการอ่านหนังสือ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับธัญญา พิทยาพิทักษ์ (2563, น. 39-41) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนอ่านจะเกิดขึ้นในบริบทที่พร้อมด้วยหนังสือ เต็มไปด้วยการสื่อสารที่มีจุดมุ่งหมาย และการสร้างความหมายเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม การคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยควรพิจารณาเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของเด็ก อาจเป็นเรื่องใกล้ตัว เรื่องที่เกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นสิ่งที่เด็กสามารถจินตนาการได้ มีการใช้ภาษาถูกต้องและเหมาะสมกับวัย ใช้คำซ้ำหรือคำสัมผัส ใช้สำนวนที่ดี มีการใช้คำที่หลากหลายแต่ไม่ซับซ้อนเกินความเข้าใจของเด็ก มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน

องค์ประกอบที่ 2 บรรยากาศส่งเสริมการอ่าน โดยห้องสมุดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาต้องมีพื้นที่อ่านหนังสืออย่างอิสระ มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล ใช้ครุภัณฑ์ขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน พร้อมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเขียน โดยไม่จำเป็นต้องมีโทรทัศน์และของเล่น เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ Gower, Loewecke & Beal (2023) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะง่ายและสนุกถ้าได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้อภิปรายพูดคุยในบรรยากาศที่อบอุ่น ครูควรสร้างสภาพแวดล้อมห้องสมุดให้น่าอยู่ โดยใช้โทนสีที่อบอุ่นและสว่าง ตกแต่งห้องสมุดให้สวยงามและขนาดที่เหมาะสม มีเฟอร์นิเจอร์ขนาดสำหรับเด็ก มีพื้นที่ว่างเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของเด็ก

องค์ประกอบที่ 3 สื่อภาษา โดยสื่อการเรียนรู้ทางภาษาที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านจะมีเนื้อหาสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในหนังสือนิทานหลักที่ใช้เดินเรื่อง โดยสื่อภาษาที่ใช้ในห้องสมุด มีลักษณะดังนี้ สื่อประกอบนิทาน สื่อเกมการศึกษา สื่อบัตรคำประกอบภาพ ซึ่งสื่อการเรียนรู้ทางภาษาจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนและเข้าใจ ในสิ่งที่จะเรียนได้อย่างชัดเจน เป็นการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสุขและแรงจูงใจ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีคนบอกหรือคนสั่ง ซึ่งสอดคล้องกับเบญญา แสงมลิ (2556, น. 71-95) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ภาษาได้เร็วและสนุกจากการที่ครูนำสื่อต่าง ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ ในด้านการอ่าน ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ มีความสนใจในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน เกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน ทำให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการอ่าน โดยการจัดกิจกรรมการอ่านควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การอ่านจากหนังสือนิทาน การอ่านจากสื่อประกอบนิทาน การอ่านร่วมกันกับครู การอ่านร่วมกันที่บ้าน ซึ่งกิจกรรมการอ่านที่หลากหลายในห้องสมุดจะทำให้เด็กเรียนรู้และแสดงออกทางภาษาโดยไม่กลัวผิด ซึ่งสอดคล้องกับบรรณารักษ์ รักสกุลไทย และนฤมล เนียมหอม (2555, น. 31-35) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการอ่านควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มีความท้าทายให้เด็กเกิดความต้องการที่จะร่วมกิจกรรม จะช่วยให้เด็กก้าวไปสู่พัฒนาการทางภาษาขั้นต่อไป เช่น การอ่านร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่มีเครื่องมือหลักหรือสื่อพื้นฐานคือหนังสือนิทาน และควรเลือกวรรณกรรมที่เด็กคุ้นเคย เมื่ออ่านร่วมกับเด็กหลายครั้งแล้วครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ส่วนย่อยของข้อความที่เป็นประโยค วลี การอ่านอิสระเป็นการอ่านตามลำพังที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกอ่านตามความสนใจ อ่านโดยไม่รบกวนผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมประกอบการอ่าน โดยกิจกรรมที่เด็กได้ทำในห้องสมุดหลังจากอ่านหนังสือนิทาน ได้แก่ กิจกรรมการเขียนและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเขียนควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนอิสระ บันทึก คัดลอก ขีดเขียน วาดเป็นภาพหรือตัวอักษรที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ตนเองสนใจและได้เรียนรู้ ส่วนการทำผลงานศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการขยายความเข้าใจเรื่องราวในนิทาน โดยเลือกทำกิจกรรมจากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง (2557) ได้ทำการพัฒนารูปแบบ

READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผลการวิจัยพบว่า การที่ได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำและที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ เช่น การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง เกิดพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

1.2 กระบวนการจัดประสบการณ์ในห้องสมุด มี 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ชั้นเรียนรู้วรรณกรรม ระยะที่ 2 ชั้นสร้างประสบการณ์อ่าน และระยะที่ 3 ชั้นทบทวนและนำเสนอ กระบวนการจัดประสบการณ์ทั้ง 3 ระยะ เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการอ่านที่มีความเหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษา พฤติกรรมการอ่าน และลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กได้พัฒนาภาษาตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ โดยเด็กได้เรียนภาษาต้องเป็นไปอย่างองค์รวมบูรณาการทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยไม่แยกออกจากกัน ผ่านการทำกิจกรรมที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ภายใต้สภาพแวดล้อมทางภาษาที่พร้อมด้วยวรรณกรรมสำหรับเด็ก (วัฒนา มัคคสมัน, 2560, น. 10-12) โดยเด็กได้รับประสบการณ์และเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ได้อ่านหนังสือนิทานอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศส่งเสริมการอ่าน เล่นและเรียนรู้จากสื่อภาษาทั้งที่เป็นสื่อนิทาน และเกมการศึกษา อีกทั้งยังทำกิจกรรมประกอบการอ่านที่มีทั้งการเขียนและการสร้างสรรค์งานศิลปะที่หลากหลาย เช่นการวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์วัสดุ ซึ่งผลงานของเด็กที่สื่อออกมาด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นการสะท้อนถึงกระบวนการคิด ความเข้าใจ ตลอดจนการตีความหมายของสิ่งที่เด็กสัมผัสและเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเรกจิโอ เอมีเลีย ที่ว่าเด็กมีร้อยภาษา การแสดงออกทางศิลปะของเด็กผ่านสื่อกลางอย่างหลากหลายเป็นความสามารถในการสื่อสาร (Edwards, Gandini & Forman, 1998) ทุกภาษาของเด็กที่แสดงออกมาผ่านกิจกรรมทางศิลปะล้วนมีคุณค่า และควรได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

2. ผลการจัดประสบการณ์ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย และลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย โดยรวมก่อนทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.89 หลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.51 คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 10.62 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าขณะที่เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องสมุดเด็กได้ใช้ความสามารถในการอ่านที่หลากหลาย ทั้งการรู้จักส่วนประกอบของหนังสือนิทาน การใช้หนังสือนิทาน การเข้าใจเรื่องราวของหนังสือนิทานที่อ่าน การอ่านคำและประโยคต่าง ๆ ในหนังสือนิทาน โดยเด็กจะได้ฟังและอ่านนิทานที่ครูจัดเตรียมไว้ในห้องสมุดอย่างอิสระ โดยครูอ่านนิทานให้เด็กฟัง เปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านอิสระจากมุมหนังสือ อ่านจากสื่อประกอบนิทาน ทำกิจกรรมประกอบการอ่าน และสรุปทบทวนเรื่องราวของนิทานด้วยเกมการศึกษา ทำให้เด็กรู้จักหนังสือใช้หนังสืออย่างถูกวิธี เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน อ่านคำและประโยคได้ตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2553) ได้ทำการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการอ่านของเด็กปฐมวัยในทรงสนะของครูและ

ผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการอ่านตามความต้องการและธรรมชาติของเด็กปฐมวัยเป็นลักษณะ “เด็กอ่านได้ แต่จะอ่านไม่ออก” เป็นการอ่านจากจินตนาการ อ่านตามผู้ใหญ่ เป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับหนังสือ และจะทำให้เด็กเกิดการรักที่จะอ่าน โดยปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการอ่าน คือ การอ่านให้เด็กฟัง ไม่บังคับให้เด็กอ่านให้ออก หรืออ่านแบบสะกดตัวให้ได้ ควรเริ่มจากสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก สื่อ หนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและควรมีรูปภาพประกอบ หนังสือควรมีหลายประเภท โดยครูและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กปฐมวัย

2.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กปฐมวัย ก่อนทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.83 หลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.28 คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 7.45 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องสมุดเป็นประจำเด็กจะเกิดความสนใจหนังสือ ชอบที่จะหยิบหนังสือขึ้นมาอ่านตามความสนใจ รู้จักการดูแลจัดเก็บรักษาหนังสือ ไม่วางเกะกะ นั่งพับ ขีดเขียนหนังสือ หยิบจับพลิกเปิดหน้าหนังสืออย่างเบาคิดเก็บหนังสือเข้าชั้นวางเมื่ออ่านเสร็จ มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบการอ่านต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ มีมารยาทในการใช้ห้องสมุด โดยจะหยิบหนังสือออกมาอ่านที่ละเล่ม พูดคุยกับเพื่อนเท่าที่จำเป็นด้วยเสียงที่เบา แสดงอิริยาบถในการนั่ง นอน เดินด้วยความระมัดระวัง เพราะเด็กได้เข้าไปใช้ห้องสมุดเป็นประจำ จึงทำให้รู้จักการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในห้องสมุดจนติดเป็นนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ ในเรื่องกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ที่ว่าการฝึกหัดหรือการกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร (ทิตินา แคมมณี, 2563) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษณะ อ่อนแก้ว และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านท่าหนูน จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดที่ดีมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและมีทรัพยากรห้องสมุดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย จะสร้างความสนใจให้กับนักเรียนในการเข้าใช้ห้องสมุดช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

2.3 ศึกษาลักษณะผลงานของเด็กขณะเรียนรู้ โดยในแต่ละสัปดาห์ครูจะจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมประกอบการอ่าน ได้แก่ กระดาษ สีเทียน ดินสอสี สีเมจิก สีน้ำ พู่กัน กระดาษวาดรูป กระดาษทราย หุ่นจำลอง กระดาษสี กระดาษมันปู กระดาษแข็ง กระดาษว่าว กาว กรรไกร ดินน้ำมัน ปั้นแป้งโด ดินเหนียว ซึ่งเด็กจะทำกิจกรรมตามความสนใจทั้งงานเขียน โดยวาดภาพอิสระตามวรรณกรรมที่เด็กอ่าน พร้อมทั้งเขียนข้อความตามเนื้อเรื่องนิทาน เขียนชื่อเรื่องของนิทาน และการเขียนอิสระในกระเบทรายงานกระดาษ เด็กนำกระดาษชนิดต่าง ๆ มาฉีก ตัด ปะ ขยำ กระดาษ แล้วเขียนข้อความจากบัตรคำประกอบภาพที่ครูจัดเตรียม และงานปั้น เด็กจะปั้นสิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว แป้งโด ดินน้ำมัน ตามเนื้อเรื่องในนิทานที่ครูเล่า และจากนิทานที่อยู่นั้นหนังสือ แล้วเล่าเรื่องราวให้ครูฟัง แสดงตัวอย่างผลงานดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 ตัวอย่างผลงานเด็กขณะเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสภาพจริง ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนโดยสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยให้ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ประการ

1.2 วรรณกรรมสำหรับเด็กควรผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนตามสาระการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วรรณกรรมที่หลากหลาย ส่วนสื่อภาษาควรสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับนิทานแต่ละเรื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาลงภาคการวัดประสิทธิผลในห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ทักษะในการสื่อสาร พัฒนาการทางสังคม ความร่วมมือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ อ่อนแก้ว, นิชาภา พรหมยอด, ธฤต ศรีนรินทร์, และ เยวาลักษณ์ สุวรรณแซ. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านท่าปูน จังหวัดกระบี่. *วารสารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 15(1), 33-44.
- กุหลาบ ปั่นลายนาถ. (2545). *การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง. (2557). *การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ทิตนา แหมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา พิทยาพิทักษ์. (2563). *หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารการสอนชุดวิชา การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านภาษา หน่วยที่ 5*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจา แสงมลิ. (2556). *สื่อเพื่อจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (1). เอกสารการสอน ชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ราศี ทองสวัสดิ์. (2556). การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย. *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรนาท รักสกุลไทย, และนฤมล เนียมหอม. (2555). การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย. *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. *เอกสารการสอน ชุดวิชาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 13 (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิมล ตันตือภวัฒน์, และวรวรรณ เหมชะญาติ. (2562) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอายุ 3 ถึง 6 ปี ในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 14(2), 1-10.
- สถาบันราชานุกูล. (2557). *การเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านการอ่านในเด็กปฐมวัย (Pre-reading skills)*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2556). *โครงการพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : สมาคมฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2553). *รูปแบบการส่งเสริมการอ่านของเด็กปฐมวัยในทรรชนะของครูและผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ ธิตา พิทักษ์สินสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิด เรกจิโอเอมีเลีย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (1998). *The Hundred Languages of Children*. London: Ablex Publishing Corporation.
- Gower, S., Loewecke, A., & Beal, A. (2023). 5 Tips for Planning Early Literacy Library Spaces. Retrieved from <http://www.demcointeriors.com/blog/5-tips-early-literacy-library-spaces/>

การอ้างอิงบทความ

เสกสรร มาตังแสง. (2566). การพัฒนาห้องสมุดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 5(3), 69-85. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/267693>

